

Høring om endringer i forskrift om id-kort for bygge- og anleggsplasser og i forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter – nytt navn på id-kort i bygge- og anleggsbransjen og i renholdsbransjen

Arbeids- og sosialdepartementet 11. mars 2015

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Gjeldende ordninger med id-kort.....	3
2.1	Generelt.....	3
2.2	Nærmere om identitetskontroll ved utstedelse av kort	4
3	Forslag om endring av navnet på kortet	5
3.1	Bakgrunn	5
3.2	Nytt navn: HMS-kort.....	5
4	Forslag om endringer for å korrigere henvisninger til annet regelverk	6
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	7
6	Forslag til endringsforskrifter og ny aml. § 4-1 (7)	7

1 Innledning

Det gjelder i dag ordninger med id-kort i bygge- og anleggsbransjen, og i renholdsbransjen. I renholdsbransjen er id-kort en del av ordningen med offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter. I begge bransjer stilles det krav om at alle arbeidstakere og selvstendige oppdragstakere (typisk innehavere av enkeltmannsforetak) skal bære id-kort. Det er en forutsetning for utstedelse av id-kort at plikten til å være registrert i nærmere angitte offentlige registre er oppfylt. Id-kortet har opplysninger om innehaverens personalia og hvem som er vedkommendes arbeidsgiver. Det er arbeidsgiveren som er ansvarlig for å utstyre sine ansatte med id-kort.

Hovedformålet med ordningene er å ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på arbeidsplassen. Kravet om id-kort bidrar til å gi bedre oversikt over aktørene og bedre kontroll med HMS-forholdene. Videre skal id-kortene gjøre det lettere for tilsynsmyndighetene å identifisere arbeidstakere og virksomheter, og derigjennom bedre mulighet til å rette tilsynene mot der behovet for kontroll er størst. Dette er spesielt viktig i disse bransjene fordi arbeidet ofte foregår på ulike og/eller midlertidige lokasjoner.

Id-kortordningene er regulert i egne forskrifter¹ med hjemmel i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd. Ordningene trådte i kraft henholdsvis 1. januar 2008 i bygge- og anleggsbransjen, og 1. september 2012 i renholdsbransjen.

Utfordringer med ulike former for misbruk av id-kortene er bakgrunnen for at Arbeids- og sosialdepartementet foreslår å gi id-kortene en annen benevnelse. Dette innebærer at det må gjøres endringer i begge forskriftene og i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd. Samtidig foreslår departementet mindre endringer i forskriftene for å korrigere henvisninger til annen lovgivning som har blitt endret etter at forskriftene ble vedtatt.

2 Gjeldende ordninger med id-kort

2.1 Generelt

Det er et vilkår for å få utstedt id-kort at virksomheten og arbeidstakeren er registrert i nærmere angitte offentlige registre. Det er kortutstederen (Oberthur AS) som på vegne av myndighetene kontrollerer at virksomhetene og arbeidstakerne er registrert i de aktuelle offentlige registrene. Renholdsvirksomheter skal i tillegg være godkjent av Arbeidstilsynet. Kort utstedes kun dersom kortutstederen får bekreftet at virksomheten og arbeidstakerne er registrert på korrekt måte. Det ligger til departementet å bestemme hvilke registreringsplikter som må være oppfylt som vilkår for utstedelse av id-kort. Virksomheter og arbeidstakere må p.t. oppfylle plikten til være registrert i Enhetsregisteret, Foretaksregisteret (kun renholdsvirksomheter), Folkeregisteret, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, Merverdiavgiftsregisteret, Sentralskattekontoret

¹ Forskrift 30. mars 2007 nr. 366 om identitetskort (id-kort) på bygge- og anleggsplasser og Forskrift 8. mai 2012 nr. 408 om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og om kjøp av renholdstjenester

for utenlandssaker og Merverdiavgiftsregisteret og Bemanningsforetakregisteret². I hvilken utstrekning de ulike registreringspliktene gjelder i det enkelte tilfellet, følger av regelverket for det enkelte register. Id-kortordningene oppstiller altså ikke selvstendige registreringsplikter.

Det følger av forskriftene³ at id-kortet skal inneholde følgende opplysninger på norsk og engelsk: navn på arbeidsgiver eller enkeltpersonforetak, organisasjonsnummer for registreringspliktige virksomheter, kortinnehavers navn, fødselsdato, kjønn, bilde og signatur, gyldighetsperiode, kortnummer og navn og adresse til utsteder av kortet.

Id-kortet utstedes for en periode tilsvarende ansettelsesforholdets lengde, men ikke i noe tilfelle for mer enn to år. Arbeidsgiveren er ansvarlig for at kortet blir returnert til kortutsteder ved arbeidsforholdets opphør eller utløpet av gyldighetsperioden. Kortet skal bæres godt synlig og på oppfordring vises fram til tilsynsmyndighetene, skattemyndighetene, oppdragsgiver, verneombud, HMS-koordinator og bedrift med ansvar for samordning av vernetiltak etter arbeidsmiljøloven § 2-2⁴.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at reglene i forskriften etterleves og kan benytte sine ordinære virkemidler etter arbeidsmiljøloven kapittel 18. Det følger av forskriftene⁵ at overtredelse er straffbart etter arbeidsmiljøloven kapittel 19.

Kortutstederen fører et register over alle utstedte id-kort⁶. Kortregisteret har både en sikkerhetsfunksjon og kontrollfunksjon. Registeret gjør det mulig å verifisere at kortet er gyldig, og at det er utstedt på korrekt måte. Arbeidstilsynet kan i forbindelse med tilsyn verifisere kortet og kortets innehaver ved å kontrollere mot kortregisteret hos kortutstederen.

2.2 Nærmere om identitetskontroll ved utstedelse av kort

Identitetskontrollen som ligger til grunn for utstedelse av id-kort utføres av arbeidsgiveren. Det følger av forskriftene⁷ at arbeidsgiver (virksomheten) plikter å sørge for nødvendig identitetskontroll av arbeidstaker før bestilling av id-kort. Dette innebærer i praksis at arbeidstaker må fremvise godkjent legitimasjonsdokument (for eksempel førerkort, bankkort eller pass) for arbeidsgiveren. Kopi av legitimasjonsdokumentet skal vedlegges når arbeidsgiver sender inn bestilling av id-kort.

Bestilling og utstedelse av id-kort foregår elektronisk. Kortutstederen kontrollerer legitimasjonsdokumentene som følger bestillingen før id-kort utstedes. Dersom

² Se hhv. § 3 for bygge- og anleggsvirksomheter og § 5 (tredje til femte ledd) for renholdsvirksomheter

³ Se hhv. § 7 for bygge- og anleggsvirksomheter og § 12 for renholdsvirksomheter

⁴ Se hhv. § 5 (annet ledd) for bygge- og anleggsvirksomheter og § 13 (annet ledd) for renholdsvirksomheter

⁵ Se hhv. § 10 for bygge- og anleggsvirksomheter og § 20 for renholdsvirksomheter

⁶ Se hhv. § 6 (fjerde ledd) for bygge- og anleggsvirksomheter og § 10 (femte ledd) for renholdsvirksomheter

⁷ Se hhv. § 4 annet ledd for bygge- og anleggsvirksomheter og § 15 annet ledd for renholdsvirksomheter

kortutstederen finner at det er uoverensstemmelser, for eksempel ved bilde eller signatur, eller legitimasjonsdokumentet for øvrig, utstedes ikke id-kort.

Legitimasjonskontrollen som kortutstederen gjør før utstedelse av id-kort, har vist seg å være viktig for å forhindre falske id-kort i markedet. Kortutstederen har avdekket flere tilfeller der det er uoverensstemmelser mellom bilde og signatur, samt flere tilfeller der det er ugyldig legitimasjonskopi og der detaljer i legitimasjonen ikke stemmer overens med registrerte detaljer.

Prosedyrene for bestilling av kort og identitetskontroll sikrer langt på veg at id-kort utstedes til riktig person, men denne kontrollen er likevel begrenset sammenlignet med det som kreves ved utstedelse av for eksempel pass, bankkort eller førerkort. Den viktigste forskjellen er at det ikke kreves personlig fremmøte hos kortutstederen eller offentlige myndigheter.

3 Forslag om endring av navnet på kortet

3.1 Bakgrunn

Arbeidstilsynet har erfart at id-kortene i økende grad blir misbrukt. I forbindelse med tilsyn har det blitt avdekket ulike former for misbruk. Typiske eksempler på misbruk er kort som blir utstedt på bakgrunn av falske legitimasjonsdokumenter, kort som blir brukt av andre personer enn det er utstedt til, forfalskede kort (for eksempel ved å kopiere gyldige kort). Det blir også rapportert fra andre offentlige myndigheter og andre aktører at id-kortene blir brukt som grunnlag for å få utstedt andre dokumenter (for eksempel bankkort). Benevnelsen *id-kort* er med på å skape et feilaktig inntrykk av at kortet er et identitets- eller legitimasjonsdokument, og dette kan være en medvirkende årsak til at kortene misbrukes. På bakgrunn av den begrensede identitetskontrollen som er foretatt ved utstedelse av id-kortet, vil troverdighetene til andre identitets- eller legitimasjonsdokument i så fall kunne svekkes og det vil kunne muliggjøre etablering av falske identiteter.

Både Arbeidstilsynet og andre kontrollmyndigheter er av den oppfatning at det vil bidra til å hindre misbruk av kortet, dersom det i regelverket og i praksis ikke lenger kalles id-kort.

Det følger klart av ordningene at kortene fyller andre funksjoner enn ordinære legitimasjonsdokumenter. Departementet mener derfor at det er behov for å bringe kortets benevnelse mer i samsvar med dets formål og funksjon.

3.2 Nytt navn: HMS-kort

Kortene har hatt benevnelsen *id-kort* siden ordningene ble innført. Benevnelsen benyttes i forskriftene som regulerer ordningen, og i hjemmelsbestemmelsen til disse forskriftene i arbeidsmiljøloven (§ 4-1 syvende ledd), i annet regelverk som omhandler id-kortene (slik som ligningsloven § 6-9 og skattebetalingsloven § 5-14) og i informasjonsmateriell fra Arbeidstilsynet og andre. *Id-kort* og *id-kortordningen* er begreper som må sies å være godt innarbeidet, særlig i byggebransjen. I renholdsbransjen derimot er id-kortene en

integreert del av godkjenningsordningen, og fremstår ikke på samme måte som en egen ordning.

I dagligtale blir imidlertid kortene ofte omtalt som henholdsvis *byggkort* og *renholdskort*. På selve kortet står det verken *id-kort* eller noe annet navn. Øverst på kortene står det *Helse, miljø og sikkerhet*.

Hensikten med navneendringen er å gi kortene et navn som i størst mulig grad gjenspeiler kortets funksjon. Departementet har vurdert ulike navn på kortet, blant annet etter innspill fra partene i de aktuelle bransjene og Arbeidstilsynet.

Kortet dokumenterer at det er en relasjon (i form av et ansettelsesforhold) mellom arbeidstakeren og en konkret arbeidsgiver. I tillegg dokumenterer kortet at både arbeidstakeren og arbeidsgiveren er registrert i nødvendige offentlige registre. I renholdsbransjen er dessuten kortene et uttrykk for at virksomheten er godkjent av Arbeidstilsynet. Det er arbeidsgiverens ansvar å sørge for at arbeidstakerne utstyres med kort, men på den annen side er kortene utstedt til arbeidstakeren personlig. Kortet dokumenterer altså en kombinasjon av forhold ved både virksomheten og den enkelte arbeidstaker.

Den underliggende begrunnelsen for ordningene er å ivareta helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen. Kortets viktigste funksjon er å bidra til å skape bedre oversikt over aktørene på arbeidsplassen. Bedre oversikt gjør det lettere for virksomhetene å etterleve blant annet HMS-regelverket. Samtidig bidrar det til at tilsynsmyndighetene kan innrette sin virksomhet på en mer effektiv og målrettet måte.

Etter departementets vurdering er det mest hensiktsmessig med et navn som ikke er direkte knyttet til den enkelte bransje. En bransjenøytral benevnelse er enklere å benytte i forskrifter og andre typer dokumenter av mer generell karakter. Det vil dessuten begrense behovet for tilpasninger, dersom det skulle bli aktuelt å innføre tilsvarende kort i nye bransjer.

Etter en samlet vurdering foreslår departementet at kortene gis benevnelsen *HMS-kort*.

Endring av kortnavnet vil ikke kreve at den enkelte kortinnehavere må få utstedt nytt kort før kortet ellers må fornyes (pga. utløpet av kortets gyldighetstid).

4 Forslag om endringer for å korrigere henvisninger til annet regelverk

I begge forskriftene er det henvist til likningsloven § 6-10 som gjelder rapporteringsplikten til Sentralskattekontoret for utenlandssaker for utenlandske virksomheter som tar midlertidig oppdrag i Norge. Likningsloven er endret etter at forskriftene ble vedtatt, slik at bestemmelsen i (tidligere) § 6-10 nå står i § 5-6. For å rette opp i dette foreslår departementet å endre henvisningen til likningsloven i forskriften for bygge- og anleggsplasser § 3 første ledd, og i forskriften for renholdsvirksomheter § 5 fjerde ledd, til likningsloven § 5-6. Disse endringene får ingen materiell betydning.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget forventes ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser utover behovet for å revidere informasjonsmaterieell og innhold på nettsider mv.

6 Forslag til endringsforskrifter og ny aml. § 4-1 (7)

Departementet foreslår å gjennomføre navneendringen ved å fastsette endringsforskrifter til de to gjeldende forskriftene (fremfor å fastsette nye forskrifter), som innebærer at benevnelsen *id-kort* erstattes med *HMS-kort* alle steder hvor benevnelsen står i de gjeldende forskriftene.

I forskriften om godkjenningsordningen i renholdsbransjen vil dette gjelde § 4, kapitteloverskriften i kap. 3, §§ 9 – 14, kapitteloverskriften i kap. 4 og § 15. For forskriften for bygge og anleggsbransjen vil det gjelde §§ 3 – 9. I tillegg må tittelen på forskriften endres til *Forskrift om HMS-kort på bygge og anleggsplasser*.

Videre foreslås det å endre henvisningen til likningsloven i forskriften om godkjenningsordningen § 5 fjerde ledd til *likningsloven § 5-6*. Tilsvarende endring foreslås i forskriften for bygge-og anleggsbransjen § 3 første ledd.

Hjemmelsbestemmelsen for de gjeldende forskriftene står i arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd. For å harmonisere begrepsbruken foreslår departementet å endre arbeidsmiljøloven § 4-1 syvende ledd til følgende ordlyd:

(7) Departementet kan gi forskrift som pålegger bruk av *HMS-kort* for arbeidstakere innenfor bransjer der det er nødvendig eller hensiktsmessig for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet og om oversiktslister over hvem som til enhver tid er sysselsatt på arbeidsplassen. Etter pålegg fra departementet plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi utsteder av *HMS-kort* alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av *HMS-kort*.